

سرهنگ جلیل بزرگمهر، وکیل تسخیری که تسخیر نشد

به مناسبت سالروز کودتای ننگین ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

سرهنگ جلیل بزرگمهر، وکیل تسخیری که تسخیر نشد

پایگاه خبری اختصار – پس از کودتای ننگین ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ حکومت کودتا اقدام به راه اندازی بیدادگاه نظامی برای محاکمه دکتر مصدق و یارانش نمود، از آنجا که وکلای دادگستری حق حضور در دادگاه نظامی نداشتند از افراد نظامی به عنوان وکیل تسخیری استفاده می شد.

یک از افسران ارتش به نام سرهنگ جلیل بزرگمهر به عنوان وکیل تسخیری دکتر مصدق منصوب شد، انتصابی که روز اول شاید سران کودتا هم انتظار نداشتند به عشق و ارادتی عمیق بین وکیل و موکل منتهی شود، چیزی که نتیجه رفتار مسوولانه و شرافتمندانه سرهنگ بزرگمهر در مقام وکیل بود، رفتاری که در آن شرایط خاص پس از کودتا جلوه خاص و ارزشمندی مضاعف داشت.

سرهنگ جلیل بزرگمهر (۱۲۹۱-۱۳۸۴) در حال دفاع در بیدادگاه نظامی کودتا

سرهنگ جلیل بزرگمهر وکیل دکتر محمد مصدق در بیدادگاه های نظامی پس از کودتای ننگین ۲۸ مرداد سال ۳۲ بود. او بر خلاف انتظار حکومت وقت صمیمانه در دفاع از دکتر مصدق کوشید. همین دلبستگی به دکتر مصدق سبب شد که دیگر در ارتش جایگاهی نداشته باشد، لذا پس از ختم محاکمات، او را منتظر خدمت و بلافاصله بازنشسته کردند.

جلیل بزرگمهر به سال ۱۲۹۱ در آستارا متولد شد. پس از اتمام تحصیلات مقدماتی از دانشکده افسری با درجه ستوان دومی فارغ التحصیل شد. در دولت دکتر مصدق پس از خلع ید از انگلیسی ها به فرمانداری نظامی آبادان منصوب شد و پس از فراغت از تحصیل در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دادیار دادگاه عالی انتظامی قضات و بعدا رئیس اداره غله و نان شد.

سرهنگ بزرگمهر پس از کودتای ننگین ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ با وزیر جنگ تماس گرفته و برای همکاری اعلام آمادگی کرد و با معرفی او به عنوان وکیل تسخیری دکتر مصدق برگزیده شد.

در دادگاه تجدید نظر از سوی دکتر مصدق به وکالت برگزیده شد و به همین دلیل پس از آن اجبارا بازنشسته شد و سال ها مسائل دادگاه دکتر مصدق را نگه داشت و بعدها هم کتاب «مصدق در محکمه نظامی» و آثار دیگر را منتشر کرد.

دکتر مصدق به پاس قدردانی از زحمات او نوشته :

« شما وکیل تسخیری بودید تسخیر نشدید و از اجرای اوامرفوق، سرباز زدید. سخنی برخلاف وجدان نگفتید و هرگونه مدارکی هم که مورد احتیاج این جانب بود از نظر انجام وظیفه، برایم تهیه نمودید که نمی دانم چگونه تشکر کنم. و این انجام وظیفه سبب شد که بعد از ختم محاکمه، شما را از کار خارج کنند و یک عمر صحت عمل و درستکاری شما را ندیده بگیرند. بعقیده این جانب، شما چیزی گم نکردید و چنانچه نام نیک خود را با ثروتی که بعضی از راه خیانت به مملکت بدست آورده اند مقایسه کنید، معلوم خواهد شد کدام گواراتر و وزین تر است... »

سرهنک جلیل بزرگمهر در کنار دکتر مصدق به عنوان وکیل تسخیری در بیدادگاه نظامی کودتا

او در دادگاه نظامی، وکالت تسخیری دکتر محمد مصدق را بر عهده گرفت. اما در اندک مدت، چنان اعتماد موکل خود را جلب کرد که در دادگاه تجدید نظر، از طرف خود دکتر مصدق، به عنوان وکیل مدافع برگزیده شد.

سرهنک جلیل بزرگمهر در دوم مهرماه ۱۳۸۶ در تهران درگذشت.

آثار جلیل بزرگمهر:

۱- خاطرات سرهنک جلیل بزرگمهر، نشر علم ۱۳۵۷

۲- تقریرات مصدق در زندان، تنظیم از ایرج افشار، سازمان کتاب ۱۳۵۹ (چاپ کامل این اثر با عنوان زیر عرضه شده : رنج های سیاسی دکتر مصدق ،تنظیم از عبدالله برهان، روایت، ۱۳۷۰)

۳- دکتر مصدق در محکمه نظامی، ۲ جلد، نشر تاریخ ایران ۱۳۶۳

۴- دکتر محمد مصدق در دادگاه تجدید نظر نظامی، شرکت سهامی انتشار، تهران، ۱۳۶۵

۵- دکتر مصدق و رسیدگی فرجامی در دیوان کشور، با شرحی از ناصر پاکدامن، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۶۵

۶- خاطرات جلیل بزرگمهر از دکتر محمد مصدق، انتشارات ناهید، تهران ۱۳۷۳

۷- ناگفته ها و کم گفته ها از دکتر محمد مصدق و نهضت ملی ایران، کتاب نادر، تهران ، بهار ۱۳۷۹

۸- مصدق به بیان تصویر، انتشارات علم چاپ اول ۱۳۸۰ ، چاپ دوم ۱۳۸۲